

**HAK PENENTUAN KENDIRI ORANG ASAL DI BAWAH UNDANG-
UNDANG ANTARABANGSA: KAJIAN KES ORANG ASLI**

MUHAMAD SAYUTI BIN HASSAN @ YAHYA

**TESIS YANG DIKEMUKAKAN UNTUK MEMPEROLEH IJAZAH
DOKTOR FALSAFAH**

**FAKULTI UNDANG-UNDANG
UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
BANGI**

2015

ABSTRAK

HAK PENENTUAN KENDIRI ORANG ASAL DI BAWAH UNDANG-UNDANG ANTARABANGSA: KAJIAN KES ORANG ASLI

Hak orang asal telah mendapat pengiktirafan di peringkat antarabangsa khususnya hak penentuan sendiri melalui penerimaan Deklarasi Hak Orang Asal (DHOA) 2007 oleh Perhimpunan Agung Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB). Meskipun begitu, kedudukan Orang Asli iaitu orang asal di Semenanjung Malaysia adalah masih tertindas, terpinggir sebagai masyarakat marginal dan didominasi oleh masyarakat majoriti. Hal sedemikian berlaku kerana hak penentuan sendiri Orang Asli tidak diberi pengiktirafan selari dengan peruntukan undang-undang antarabangsa. Dengan menggunakan piawaian undang-undang antarabangsa, kajian ini menetapkan empat objektif untuk dicapai. Pertama, kajian ini meninjau konsep hak penentuan sendiri orang asal di bawah undang-undang antarabangsa. Kedua, kajian menilai sejauh manakah undang-undang di Malaysia mengiktiraf hak penentuan sendiri Orang Asli dari segi teori dan amalan. Ketiga, kajian ini menganalisis perlindungan hak penentuan sendiri Orang Asli secara perbandingan dengan undang-undang antarabangsa dan amalan di luar negara iaitu New Zealand dan Filipina. Manakala keempat, kajian ini mencadangkan penambahbaikan kepada perlindungan hak penentuan sendiri Orang Asli. Berdasarkan pemahaman konsep hak penentuan sendiri yang lebih luas, hasil kajian ini telah mendedahkan bahawa hak Orang Asli masih terafi di sisi undang-undang khususnya Akta Orang Asli (AOA) 1954 dan tidak mendapat perlindungan sewajarnya dari segi amali. Tambahan pula, penilaian hak penentuan sendiri Orang Asli dari aspek autonomi, Izin-Maklum Awal Bebas Telus (IMABT) dan pembangunan ekonomi adalah tidak sejajar dengan piawaian undang-undang antarabangsa. Justeru itu, kajian ini mencadangkan suatu kerangka model pengiktirafan hak penentuan sendiri Orang Asli yang berpaksikan kepada DHOA dan undang-undang antarabangsa. Antara kandungan penting kerangka tersebut ialah pindaan terhadap AOA 1954; penubuhan Suruhanjaya Orang Asli; dan mewujudkan tribunal khusus sebagai mekanisme penyelesaian pertikaian bagi tuntutan yang melibatkan Orang Asli. Kajian turut mencadangkan penggunaan saluran undang-undang antarabangsa yang terdapat di bawah sistem PBB bagi membantu pengiktirafan hak Orang Asli. Kajian ini merumuskan bahawa pengiktirafan hak penentuan sendiri Orang Asli dilihat sebagai unsur mustahak dan secara tidak langsung dapat membantu kerajaan Malaysia melunaskan tanggungjawabnya untuk patuh kepada undang-undang antarabangsa dalam memberi perlindungan kepada Orang Asli.

ABSTRACT

**THE RIGHTS TO SELF-DETERMINATION OF INDIGENOUS PEOPLES
UNDER INTERNATIONAL LAW: ORANG ASLI AS A CASE STUDY**

The rights of indigenous peoples have been recognized internationally in particular to the right to self-determination after the adoption of the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP) by the General Assembly of the United Nations (UN) in 2007. However in Malaysian context, Orang Asli have been marginalized, backward and preceded by the more dominant majority population of the country. This may be attributed to the non-recognition of the right to self-determination provided under international law. This study offers four objectives of analyses. First, is to clarify the concept of the rights to self-determination of indigenous peoples under international law. Second, to critically examine the extent of legal recognition of the rights of Orang Asli both in theory and practice. Third, to analyze the compatibility of the rights of Orang Asli with international law standards and the best practices of New Zealand and the Philippines. Fourth, to make recommendations of potential solutions to improve the protection of the rights of Orang Asli to self-determination. Pursuant to the broad definition of the rights to self-determination, this study revealed that the existing laws particularly the Aboriginal Peoples Act (APA) 1954 are insufficient to guarantee total protection in practical terms. Further, the prevalent practices of the rights to self-determination pertaining to autonomy; Free Prior Informed Consent (FPIC) and economic development are not in line with the UNDRIP and international law standards. This study proposes a model of framework for recognizing the rights of Orang Asli to self-determination. Among the substantial content of the framework is amendments to the APA 1954; establishment of a special commission for Orang Asli and a tribunal for dispute resolution of issues involving Orang Asli. This study also suggests the approach of international advocacy under the UN to facilitate the recognition of Orang Asli's rights. In conclusion, this study on Orang Asli's rights to self-determination is vital to ensure their rights are consistent with international laws, and toward assisting the Malaysian government to meet its duties and obligations in ensuring protection of these rights.

KANDUNGAN

PENGAKUAN	I
PENGHARGAAN	II
ABSTRAK	III
ABSTRACT	VI
KANDUNGAN	V
SENARAI JADUAL	IX
SENARAI RAJAH	X
SENARAI SINGKATAN	XII
SENARAI KES	XIII
SENARAI STATUT	XV
BAB I PENDAHULUAN	1
1.1 Pengenalan	1
1.2 Latar Belakang Kajian	6
1.3 Kenyataan Masalah	18
1.4 Objektif Kajian	20
1.5 Persoalan Kajian	21
1.6 Metodologi Kajian	22
1.6.1 Kaedah Pengumpulan Data	22
1.6.2 Kaedah Analisis Data	24
1.7 Ulasan Kepustakaan	25
1.8 Kepentingan Kajian	31
1.9 Skop Kajian	33
1.10 Organisasi Bab	35
BAB II ORANG ASLI: LATAR BELAKANG DAN SEJARAH	40
2.1 Pengenalan	40
2.2 Takrifan Orang Asli	41
2.3 Klasifikasi Orang Asli	44
2.4 Asal-Usul Orang Asli	50
2.5 Sejarah dan Implikasi Penjajahan terhadap Orang Asli	54
2.5.1 Sebelum Penjajahan	54
2.5.2 Zaman Penjajahan	57
2.5.3 Pasca Zaman Penjajahan	66

2.6	Undang-Undang Berkaitan Orang Asli	68
-----	------------------------------------	----

2.6.1	Perlembagaan Persekutuan	69
2.6.2	Akta Orang Asli 1954	71
2.6.3	Akta-akta lain	74
2.6.4	Prinsip Common Law di bawah Kes Undang-undang	74
2.6.5	Dasar atau Polisi Berkaitan Orang Asli	78

2.7	Penutup	84
-----	---------	----

BAB III HAK PENENTUAN KENDIRI DI BAWAH UNDANG-UNDANG ANTARABANGSA

3.1	Pengenalan	85
3.2	Definisi dan Skop Hak Penentuan Kendiri	87
3.3	Hak Penentuan Kendiri Semua Orang	93
3.4	Hak Penentuan Kendiri Orang Asal	101
3.4.1	Pandangan Negara	102
3.4.2	Pandangan Orang Asal	110
3.4.3	Pandangan Sarjana	115
3.5	Pengoperasian Hak Penentuan Kendiri Orang Asal di Peringkat Antarabangsa	122
3.5.1	Forum Kekal mengenai Isu Orang Asal (FKIOA)	123
3.5.2	Mekanisme Pakar mengenai Hak Orang Asal (MPHOA)	124
3.5.3	Pelapor Khas mengenai Hak Orang Asal (PKHOA)	125
3.6	Piawaian Pengoperasian Hak Penentuan Kendiri Orang Asal di Peringkat Domestik	127
3.6.1	Autonomi	128
3.6.2	Izin - Maklum Awal Bebas Telus (IMABT)	133
3.6.3	Pembangunan Ekonomi	141
3.7	Malaysia, DHOA dan Undang-Undang Antarabangsa	149
3.8	Penutup	158

BAB IV REALITI HAK ORANG ASLI DI BAWAH UNDANG - UNDANG DI MALAYSIA

4.1	Pengenalan	161
4.2	Penilaian Hak Penentuan Kendiri Orang Asli Berdasarkan Undang-Undang di Malaysia	163
4.2.1	Autonomi Orang Asli	163
4.2.2	Pembangunan Ekonomi Orang Asli	173

4.2.3 Izin-Maklum Awal Bebas Telus (I-MABT)

199

4.3 Penutup

203

BAB V PERMASALAHAN PELAKSANAAN HAK PENENTUAN KENDIRI: KAJIAN KES ORANG ASLI TEMUAN DI KAMPUNG SUNGAI BILUT, RAUB, NEGERI PAHANG DARUL MAKMUR

207

5.1 Pengenalan

207

5.2 Metodologi Kajian

208

5.2.1 Objektif Kajian Lapangan

208

5.2.2 Pemilihan Metodologi Kajian

209

5.2.3 Pemilihan Komuniti

212

5.2.4 Pensampelan

217

5.2.5 Kajian Rintis

218

5.3 Latar Belakang Kajian Kes: Projek Penyaluran Bekalan Air Mentah dan Pembinaan Empangan Kelau

219

5.4 Lokasi Kajian Kes

224

5.4.1 Kampung Sungai Bilut

225

a) Lokasi

225

b) Populasi Penduduk

228

c) Prasarana

229

5.4.2 Kampung Sungai Temir

233

a) Lokasi

233

b) Populasi Penduduk

235

c) Prasarana

236

5.5 Hakikat Pelaksanaan Hak Penentuan Kendiri Orang Asli di Kampung Sungai Bilut

237

5.5.1 Autonomi Masyarakat Temuan di Kampung Sungai Bilut

237

5.5.2 Kelangsungan Aktiviti Pembangunan Ekonomi Orang Asli Kampung Sungai Bilut

247

5.5.3 Penglibatan dan Penyertaan Orang Asli dalam Proses Perpindahan ke Kampung Sungai Bilut

265

5.6 Rumusan

272

5.7 Penutup

273

BAB VI PENILAIAN AMALAN HAK PENENTUAN KENDIRI ORANG ASAL DI NEW ZEALAND DAN FILIPINA

275

6.1	Pengenalan	275
6.2	Hak Penentuan Kendiri Māori: Kajian Kes di New Zealand	276
6.2.1	Pembangunan Ekonomi Māori	280
6.2.2	Pengiktirafan Autonomi Māori	285
6.3	Hak Penentuan Kendiri Orang Asal : Kajian Kes Filipina	297
6.3.1	Hak Penentuan Kendiri Komuniti Orang Asal Filipina di bawah Akta Hak Orang Asal (AHOA) 1997	299
6.3.2	Kajian Kes Komuniti Orang Asal di Kalinga Cordilera: Bodong Sebagai Simbol Pengiktirafan Hak Penentuan Kendiri	304
6.3.3	Proses Izin Maklum Awal Bebas Telus di Barangay Balatoc, Pasil	308
6.4	Perbandingan Kepatuhan Hak Penentuan Kendiri di bawah Undang-undang Antarabangsa antara Malaysia, New Zealand dan Filipina	312
6.5	Penutup	316

BAB VII CADANGAN DAN PENUTUP

318

7.1	Pengenalan	318
7.2	Dapatan Kajian	318
7.3	Cadangan Penambahbaikan untuk Pengiktirafan Hak Penentuan Kendiri Orang Asli Melalui Saluran Domestik	327
7.3.1	Pindaan Undang-undang	328
7.3.2	Penubuhan Suruhanjaya Urus Tadbir Orang Asli	332
7.3.3	Penubuhan Tribunal Penyelesaian Pertikaian Orang Asli	335
7.4	Cadangan Memperkasa Hak penentuan sendiri Orang Asli melalui Saluran Undang-undang Antarabangsa	337
7.5	Cabaran Pelaksanaan Model Hak Penentuan Kendiri Orang Asli	340
7.6	Penutup	341

RUJUKAN

342

LAMPIRAN

369

SENARAI JADUAL

No. Jadual	Hlm
Jadual 2.1	Jumlah Taburan Penduduk Orang Asli Pada Disember 2010 47
Jadual 2.2	Taburan Penduduk Orang Asli Mengikut Negeri Pada Disember 2010 49
Jadual 3.1	Sistem PBB Berkaitan Perlindungan Hak Orang Asal 122
Jadual 4.1	Statistik Pewartaan Tanah Orang Asli 1990 Dan 2010. 185
Jadual 6.1	Perbandingan Kepatuhan Terhadap Undang- Undang Antarabangsa Antara Malaysia, New Zealand Dan Filipina 313
Jadual 7.1	Model Pengiktirafan Hak Penentuan Kendiri Orang Asli 325
Jadual 7.2	Senarai Cadangan Pindaan Akta Orang Asli 1954 330
Jadual 7.3	Perincian Penubuhan Suruhanjaya Orang Asli 333
Jadual 7.4	Cadangan Pengiktirafan Hak Penentuan Kendiri Orang Asli Menerusi Saluran Antarabangsa 337

SENARAI RAJAH

No. Rajah	Hlm
Rajah 1.1	Kenyataan Masalah 21
Rajah 1.2	Organisasi Bab 35
Rajah 5.1	Lokasi Pembinaan Projek 221
Rajah 5.2	Pelan Projek Penyaluran Bekalan Air Mentah Pahang-Selangor 221
Rajah 5.3	Sungai Kelau, Raub Pahang 223
Rajah 5.4	Lakaran Peta Kampung Sungai Bilut. 227
Rajah 5.5	Rumah Kediaman Orang Asli Di Kampung Sungai Bilut 230
Rajah 5.6	Suasana Kampung Sungai Bilut. 230
Rajah 5.7	Pembinaan Pondok Tradisional Di Belakang Rumah Batu 232
Rajah 5.8	Pelan Kampung Sungai Temir, Raub Pahang. 234
Rajah 5.9	Keadaan Tanah Yang Subur Di Kampung Sungai Temir 234
Rajah 5.10	Antara Rumah Yang Ditinggalkan Di Kampung Sungai Temir, Raub, Pahang 236
Rajah 5.11	Kedudukan Dusun Di Kampung Sungai Bilut 254
Rajah 6.1	Penduduk Barangay Balatoc Yang Hadir Ke Sesi 310
Rajah 6.2	Antara Projek Pembangunan Yang Sedang Dijalankan. 310
Rajah 6.3	Lokasi Pembentangan 312

SENARAI SINGKATAN

AHOA	Akta Hak Orang Asal
AOA	Akta Orang Asli 1954
APS	Akta Pengurusan Sumber 1991
AIR	All India Reporter
ATSIC	Aboriginal and Torres Strait Islander Commission
COAC	Centre For Orang Asli Concern
DHOA	Deklarasi mengenai Hak Orang Asal
FPIC	Free Prior Informed Consent
FKIOA	Forum Kekal mengenai Isu Orang Asal
ICC/IP	Indigenous Cultural Communities /Indigenous Peoples
IMABT	Izin Maklum Awal Bebas Telus
JAKOA	Jabatan Kemajuan Orang Asli
JKHAM	Jawatankuasa Hak Asasi Manusia
JKKK	Jawatan Kuasa Kemajuan Kampung
JKOASM	Jaringan Kampung Orang Asli Semenanjung Malaysia
KeTTHA	Kementerian Tenaga, Teknologi Hijau dan Air
KKDD	Kumpulan Kerja Deraf Deklarasi mengenai Hak Orang Asal
KKPOA	Kumpulan Kerja Populasi Orang Asal
KTN	Kanun Tanah Negara
MHAM	Majlis Hak Asasi Manusia
MKA	Mahkamah Keadilan Antarabangsa
MLJ	Malayan Law Journal

MLJU	Malayan Law Journal Unreported
MPAJA	Tentera Anti-Jepun Penduduk Tanah Melayu
MPHOA	Mekanisme Pakar mengenai Hak Orang Asal
NAILS	Australia National Aboriginal and Islander Legal Services
NCIP	National Commission of Indigenous Peoples
NSC	Nordic Sami Council
NZLR	New Zealand Law Report
PBB	Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu
PPBSMPS	Projek Penyaluran Bekalan Air Mentah Negeri Pahang – Negeri Selangor
PKHOA	Pelapor Khas mengenai Hak Orang Asal
PKM	Parti Komunis Malaya
PPEM	Panel Pembangunan Ekonomi Māori
RMK	Rancangan Malaysia ke
RPS	Rancangan Penempatan Semula
SNOA	Suruhanjaya Nasional Orang Asal
SUHAKAM	Suruhanjaya Hak Asasi Manusia
WAHSP	Waad Antarabangsa berkaitan Hak Sivil dan Politik
WAHSEB	Waad Antarabangsa berkaitan Hak Sosial, Ekonomi dan Budaya

SENARAI KES

Adong Bin Kuwau & Ors v. Kerajaan Negeri Johor & Anor, MLJ 418 [1997]	73, 74, 76, 77, 174, 179, 180, 187, 191, 192, 193, 195, 205
Advisory Opinion Concerning Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory [2004], International Court of Justice (ICJ)	16
Amodu Tijani v. Secretary, Southern Nigeria, [1921] 2 A.C. 399	77, 191
Apirana Mahuika et al. v. New Zealand, Communication No. 547/1993, U.N. Doc. CCPR/C/70/D/547/1993 (2000)	119
Aurelio Cal, Et Al v. Attorney General of Belize, Supreme Court of Belize (Claims No. 171 and 172 of 2007) (18 Oct 2007) (Mayan Land Rights) [2007]	149
Chandra Sri Ram v. Murray Hiebert [1997] 3 MLJ 240	178
Chief Bernard Ominayak and the Lubicon Lake Band v. Canada, Communication No. 167/1984, U.N. Doc. CCPR/C/38/D/167/1984 (1990)	146, 147
Commonwealth of Australia v. Midford (Malaysia) Sdn Bhd & Anor, [1990] 1 MLJ 475	156
Delhi Transport Corp v. DTC Mazdoor Congress & Ors (1991) Supp 1 SCC 600	70
Government of Malaysia v. Vr Menon [1990] 1 MLJ 278	179
Ilmari Lansman et al v. Findland, Communication No. 511/1992, CCPR/C/52/D/511/1992	148
Kerajaan Negeri Selangor & Ors v. Sagong bin Tasi & Ors [2005] 4 CLJ 169	73, 173, 187, 192, 193, 205
Karam Singh v. Menteri Hal Ehwal dalam Negeri [1969] 2 MLJ 129	178
Ketua Pengarah Jabatan Alam Sekitar & Anor v. Kajing Tubek & Ors and Other Appeals [1997] 3 MLJ 23 (CA) [1997]	74
Mabo v Queensland (No 2) ("Mabo case") [1992] HCA 23	191, 192
Malaysian Bar & Anor v. Government of Malaysia [1987] 2 MLJ 165	179
Mohamad bin Nohing (Batin Kampung Bukit Rok) & Ors v. Pejabat Tanah dan Galian Negeri Pahang & Ors [2013] MLJU 291	76, 180, 196
Muriwhenua Fishing Claim Report [(1988)]	284
Ngai Tahu Maori Trust Board & Ors v. Director General of Conservation & Ors Ca 18/95, [22 September 1995]	284
New Zealand Maori Council v Attorney- General (Forest case) [1989] 2 NZLR 142	289
New Zealand Māori Council v Attorney General (Land case) [1987] 1 NZLR 641	290
Olga Tellis v. Bombay Municipal Corp AIR 1986 SC	69
Pendor bin Anger & Ors v. Ketua Pengarah Jabatan Alam Sekitar, Dato' Hj Mohd Zawawi bin Salleh, No R2-25-292-2007, (Unreported), 11 April 2011	213, 215, 223, 247, 266

Pengarah Tanah dan Galian Johor dan satu lagi v. Khalip bin Bachik dan satu lagi [2012] MLJU 1032	77
Portugal v. Australia (East Timor Case), ICJ Reports (1996)	16
Public Prosecutor v. Datuk Harun Bin Hj Idris & Ors, 2 MLJ 116 [1976]	176, 178, 179
Public Prosecutor v. Khong Teng Khen & Anor [1976] 2 MLJ 166	179
Tan Tek Seng v. Suruhanjaya Perkhidmatan Pendidikan & Anor, [1996] 1 MLj 261 [1996] Civil Appeal No J-01-28-1995	69
Reference Re Seccession of Quebec [1998] 2 SCR 217	91, 94, 99
Re Southern Rhodesia [1919] A.C 211	191
Sagong bin Tasi v. Kerajaan Negeri Selangor [2002] 2 MLJ 591	76, 170, 174, 179, 187, 192, 193, 194, 195, 205
Saramaka People v. Suriname, November 28, 2007	139
Shri Ram Krishna Dalmia AIR 1958 SC 538	178
The Government of the State of Kelantan v. the Government of the Federation of Malaya and Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj [1963] MLJ 355	156
Western Sahara Advisory Opinion [1975] 12 ICJ	93
Te Weehi v. Regional Fisheries Officer [[1986] 1 NZLR 690]	284
Te Runanga o Wharekauri Rekohu Inc v. Attorney-General [1993] 2 NZLR 301	289

SENARAI STATUT

Perlembagaan Persekutuan

Akta Orang Asli 1954 (Akta 134)

Kanun Tanah Negara 1965 (Akta 56)

Akta Perhutanan Negara 1984 (Akta 313)

Akta Pemuliharaan Hidupan Liar 1972 (Akta 716)

Akta Pengambilan Tanah 1960 (Akta 486)

New Zealand

Triti Waitangi , 6 Februari 1840

Akta Triti Waitangi 1975

Akta Tanah Maori 1993 (*Te Ture Whenua Māori Act* 1993)

Akta Perikanan Moari 2004

Akta Pesisir Depan dan Dasar Laut 2004 (*Foreshore and Seabed Act* 2004)

Akta Pengurusan Sumber 1991

Akta Penyelesaian Tuntutan Akuakultur Komersial Māori 2004.

Akta Perikanan 1983

Akta Penyelesaian Triti Waitangi (Tuntutan Perikanan)

Akta Pengurusan Sumber 1991 (APS)

Akta Pembangunan Komuniti Māori 1962

Akta Penyelesaian Tuntutan Waikato Raupatu 1995

Filipina

Akta Hak Orang Asal 1997 (Akta No. 8371)

Konvensyen/ Resolusi/ Deklarasi Undang-undang Antarabangsa

Deklarasi mengenai Hak Orang Asal, 2007, GA/0612, 107th & 108th Meetings

Deklarasi mengenai Pemberian Kemerdekaan kepada Negara Jajahan dan

Rakyat 1514, 1960, General Assembly Resolution 1514 (XV)

Deklarasi Prinsip Undang-undang Antarabangsa mengenai Hubungan Mesr-

dan Kerjasama antara Negara menurut Piagam Bangsa-Bangsa

Bersatu, General Assembly Resolution 2625 (XXV), Annex, 25 UN

GAOR, Supp. (No. 28), UN Doc. A/5217 of 24 October 1970.

Prinsip yang menjadi Panduan kepada Ahli untuk menentukan Samada

Wujudnya Obligasi untuk memindahkan Maklumat yang diperuntukan

di bawah Perkara 73E, Piagam, Resolusi 1541, G.A Res. 1541 (Xv),

Annex, 15 UN GAOR, Supp. (No. 16), Un Doc. A/4648 (1960).

Konvensyen Pertubuhan Buruh Antarabangsa (PBA) No. 107

Konvensyen Viena mengenai Undang-undang Triti, 1969

Recommendation No XXI (48) of the Committee on the Elimination of Racial

Discrimination

Konvensyen Pertubuhan Buruh Antarabangsa (PBA) No. 169

Waad Antarabangsa berkaitan Hak Sivil dan Politik (WAHSP), 1966

Waad Antarabangsa berkaitan Hak Sosial, Ekonomi dan Budaya (WAHSEB),

1966

BAB I

PENDAHULUAN

1.1 PENGENALAN

"We ask only an even chance to live as other men live. Let me be a free man, free to work, free to trade, free to follow the religion of my fathers, free to think act for myself, and I will obey the law or submit to penalty."

Petikan daripada Chief Joseph, Nez Perce¹ di atas menggambarkan salah satu contoh bagaimana orang asal mengharapkan sebuah kebebasan dan kesamarataan dalam menjalani kehidupan mereka. Sebaliknya, orang asal merupakan salah satu kelompok masyarakat yang masih tertindas, kekal sebagai komuniti marginal ekoran daripada dominasi oleh masyarakat majoriti.² Situasi orang asal yang sentiasa terpinggir ini merupakan kriteria yang sinonim dengan masyarakat orang asal seluruh dunia malahan telah menjadi unsur penting untuk mentakrifkan orang asal.

¹ Lawrence Rosen, Law and Indigenous Peoples, Law and Social Inquiry, 364, 1992, 363. Chief Joseph merupakan pemimpin suku kaum Nez Perce Indian (suku kaum Pribumi Amerika) yang memperjuangkan keadilan terhadap suku kaumnya sekitar tahun 1877. Rujuk Number 1136, Idaho State Historical Society Reference Series, <http://www.history.idaho.gov/sites/default/files/uploads/reference-series/1136.pdf>, (19 Jun 2014).

² Cobo, Study of the Problem of Discrimination against Indigenous Populations, Conclusions, Proposals and Recommendation, E/CN.4 Sub.2 /1983/21/Add.8, para 379-380. Lihat Rehman, 'International Law and Indigenous Peoples: Definitional and Practical Problems', (1998) Vol. 3(3) *Journal of Civil Liberties*, hlm 229-231.

Walaupun Deklarasi Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu terhadap Hak Orang Asal (DHOA) telah mengiktiraf hak orang asal,³ namun tiada takrifan khusus yang diterima umum oleh masyarakat antarabangsa.⁴ Terma “orang asal” atau *indigenous peoples* ini pernah digelar sebagai orang asli, peribumi, kumpulan minoriti dan juga sebagai kelompok generasi keempat.⁵ Walaubagaimanapun, takrifan yang selalu dirujuk adalah definisi yang dicadangkan oleh seorang Pelapor Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu iaitu Jose R Martinez Cobo di mana beliau mentakrifkan orang asal seperti berikut:

*“Indigenous communities, peoples and nations are those which, having continuity with pre-invasion and pre-colonial societies that developed on their territories, consider themselves distinct from other sectors of the societies now prevailing in those territories, or parts of them. They form at present non-dominant sectors of society and are determined to preserve, develop and transmit to future generations their ancestral territories and their ethnic identity, as the basis of their continued existence as peoples, in accordance with their own cultural patterns, social institutions and legal systems.”*⁶

³ Deklarasi Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu terhadap Hak Orang Asal (DHOA) telah diluluskan pada 13 September 2007 oleh Perhimpunan Agung PBB pada sesi ke 61. Lihat Agenda 68, A/Res/61/295. Pengiktirafan hak orang asal di bawah DHOA akan dikupas lanjut dalam bahagian 1.2.

⁴ GA/0612, 107th & 108th Meetings, www.un.org/News/Press/docs/2007/ga10612.doc.htm. (8 Februari 2015). Dalam laporan yang dikeluarkan berdasarkan mesyuarat Perhimpunan Agung (Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu) ini, ahli tidak bersetuju kepada dua perkara utama yang berkaitan dengan Deklarasi berkenaan iaitu definisi “orang asal” dan juga “penentuan sendiri orang asal”.

⁵ Corntassel, JJ & Hopkins TP, Indigenous “Sovereignty” and International Law: Revised Strategies for Pursuing “Self Determination”, *Hawaiian Journal of Law & Politics*, Vol 2 (Summer 2006), hlm 53.

⁶ Special Rapporteur, Jose R. Martinez Cobo, Study of the Problem of Discrimination and Protection of Minorities, Vol V, Conclusion, Proposal and Recommendations, E/CN.4/Sub.2/1986/7/Add.4, para 379-380, hlm 29. Berikut adalah ciri-ciri orang asal:

- (a) Occupation of ancestral lands, or at least of part of them;
- (b) Common ancestry with the original occupants of the lands;
- (c) Culture in general, or in specific manifestation (such as religion, living under a tribal system, membership of international community, dress, means of livelihood, life-style etc.);
- (d) Language (whether used as the only language, as mother-tongue, as the habitual means of communication at home or in the family, or as the main preferred, habitual general or normal language);
- (e) Residence in certain parts of the country, or in certain regions of the World; and
- (f) Other relevant factors.

Takrifan ini diperjelaskan lagi dengan merujuk kepada kriteria-kriteria yang digariskan oleh Daes dalam menentukan definisi orang asal seperti berikut:

1. Keutamaan dari segi masa, berkenaan dengan penempatan dan penggunaan wilayah tertentu;
2. Dengan sukarela mengabdikan perbezaan budaya yang boleh merangkumi bahasa, organisasi sosial, agama dan nilai rohani, cara pengeluaran, undang-undang dan institusi;
3. Pengenalan diri, serta pengiktirafan oleh kumpulan lain, atau oleh pihak berkuasa negeri, sebagai berbeza secara kolektif; dan
4. Pengalaman ditakluki, diketepikan, dibuang, dikecualikan atau didiskriminasikan, sama ada keadaan ini berterusan ataupun tidak.⁷

Dalam pada itu, Pertubuhan Buruh Antarabangsa No. 169 menetapkan tiga kriteria utama orang asal iaitu mengamalkan cara hidup tradisional, kebudayaan yang asing atau berlainan dan mempunyai struktur organisasi dan peraturan adat yang tersendiri.⁸ Berdasarkan takrifan di atas, maka jelaslah bahawa orang asal adalah berbeza jika dibandingkan dengan minoriti walaupun sesetengah negara, orang asal dikelaskan sebagai kaum yang minoriti.⁹ Ketiadaan definisi khusus orang asal juga memberi satu gambaran kelemahan pembelaan hak dan kedudukan orang asal di sisi

⁷ Daes, Working Group on Indigenous Populations, Working Paper by the Chairperson-Rapporteur, Mrs. Erica- Irene A. Daes, On the Concept of "Indigenous People". E/CN.4/Sub.2/Ac.4/1996/2, para 69. Perincian mengenai definisi orang asal ini juga dikupas lanjut dalam Wiessner, 'Rights and Status of Indigenous Peoples: A Global Comparative and International Legal Analysis', (1999) 12 *Harvard Human Rights Journal*, hlm 110-115. Lihat Subramaniam, *Hak-Hak Antarabangsa Orang Asal, Perkembangan, Kemajuan Dan Kemosotan*, Centre for Orang Asli Concerns, Subang Jaya, 2007, hlm 5.

⁸ Convention No. 169 Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989, Convention concerning Indigenous and Tribal Peoples in Independent Countries, <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C169>, (8 Februari 2015).

⁹ Definisi minoriti adalah merujuk kepada bilangan kaum atau sesebuah masyarakat tertentu di mana mereka berbeza dari segi adat dan budaya, agama & kepercayaan dan juga bahasa. Lihat Javaid Rehman, International Law and Indigenous Peoples: Definitional and Practical Problems, *International Law and Indigenous Peoples*, hlm 229-230. Bagi sesetengah negara contohnya Greenland, orang asal merupakan kaum majoriti iaitu lebih kurang 90% rakyatnya adalah orang asal yang terdiri daripada kaum Inuit. Selain itu, masyarakat Quechua dan beberapa kumpulan orang asal yang lain mewakili 60% penduduk Bolivia dan menjadikan negara tersebut dihuni oleh majoritinya orang asal. Cornthassel, JJ & Hopkins TP, Indigenous "Sovereignty" and International Law: Revised Strategies for Pursuing "Self Determination", *Hawaiian Journal of Law & Politics*, Vol 2 (Summer 2006), hlm 53.

undang-undang antarabangsa. Oleh yang demikian, masyarakat orang asal perlu dilindungi kerana mereka berhak mendapat perlindungan dan hak yang sama dengan masyarakat majoriti di sisi undang-undang.

Merujuk sejarah perlindungan hak orang asal, tuntutan pembelaan hak dan perlindungan orang asal di arena antarabangsa telah bermula sekitar tahun 1923 iaitu pada era Liga Bangsa-bangsa apabila Chief Deskaheh memohon agar Liga Bangsa – bangsa menangani isu yang dihadapi kaum Iroquois dengan Kanada.¹⁰ Orang asal menuntut hak penentuan sendiri ekoran daripada penindasan dan dominasi oleh masyarakat majoriti yang akhirnya memberi implikasi kepada orang asal untuk terus kekal sebagai masyarakat marginal.¹¹ Oleh kerana terdedah kepada penindasan dan kelemahan (*vulnerable*), Pejabat Pesuruhjaya Tinggi Hak Asasi Manusia, Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (*Office of the High Commissioner for Human Rights, United Nations*) menjadikan isu mengenai orang asal sebagai salah satu tema khas hak asasi manusia yang patut diberi perlindungan.¹²

Terdapat kajian mencukupi untuk membuktikan penindasan dalam kalangan orang asal seperti kajian oleh Martinez Cobo,¹³ Miguel Alfonso Martinez,¹⁴ Anaya,¹⁵

¹⁰ Victoria Tauli-Corpuz, 'How the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples Got Adopted,' 2011, <http://www.tebtebba.org/index.php/all-resources/category/20-un-declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples?limitstart=0>, (8 Februari 2015), hlm 1. Chief Deskaheh mengemukakan tuntutan berkaitan hak untuk bebas tinggal di tanah adat mereka, hak terhadap agama dan undang-undang mereka. Selain tuntutan kaum Iroquois, pemimpin Māori pada 1925 telah mewakili orang asal New Zealand turut mengemukakan masalah yang dihadapi mereka kerana kerajaan telah melanggar peruntukan Tiriti Waitangi. Walaubagaimanapun, orang asal tidak diberikan ruang sebagai audien dalam Liga Bangsa-bangsa ini. Keseluruhan hak yang dituntut ini merupakan hak yang mempunyai unsur hak penentuan sendiri seperti yang dibincang lanjut dalam bab III. Lihat juga Gale Courey Toensing, Declaration adoption marks the end of the first step, http://www.indianlaw.org/sites/default/files/resources/ICT_Declaration_marks_end_of_first_step_9-21-07.pdf, (10 Februari 2015).

¹¹ Javaid Rehman, International Law and Indigenous Peoples: Definitional and Practical Problems, *International Law and Indigenous Peoples*, hlm 229-231.

¹² Pejabat Pesuruhjaya Tinggi Hak Asasi Manusia, Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu. <http://www.ohchr.org/EN/Issues/IPeoples/Pages/IndigenousPeoplesIndex.aspx>, (8 Februari 2015).

¹³ Cobo, Study of the Problem of Discrimination against Indigenous Peoples, Sub-Commission of Prevention of Discrimination and Protection of Minorities, E/CN.4/Sub.2/1982/2/Add.1, hlm 1. Kajian ini adalah sebuah kajian yang menyeluruh di bawah Resolusi 4B (XXIII), Sub-Suruhanjaya Pencegahan Diskriminasi dan Perlindungan Minoriti dicadang oleh Suruhanjaya Hak Asasi Manusia. Kajian ini adalah mengenai masalah diskriminasi terhadap orang asal dan mencadangkan tindakan yang perlu di peringkat nasional dan antarabangsa untuk menghapuskan diskriminasi tersebut. Cadangan ini adalah dengan kerjasama Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu dan organisasi antarabangsa yang lain.

Daes¹⁶ dan pelapor Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB) yang lain.¹⁷ Akibat ketidakadilan ini, orang asal termasuklah Orang Asli di Malaysia menuntut pemakaian prinsip hak penentuan sendiri di bawah undang-undang antarabangsa.

Bagi orang asal, hak penentuan sendiri perlu diiktiraf kerana hak tersebut merupakan hak asas kepada kehidupan mereka.¹⁸ Apatah lagi hak berkenaan

¹⁴ Special Rapporteur: Miguel Alfonso Martínez, Study on Treaties, Agreements and Other Constructive Arrangements between States and Indigenous Populations, E/CN.4/Sub.2/1999/20, para 18. Kajian ini dijalankan untuk menilai asal usul amalan triti, perjanjian dan perjanjian konstruktif yang dimeterai antara orang asal dan kerajaan. Keduanya, kajian berkenaan mengenalpasti kepentingan amalan instrumen tersebut kepada orang asal dan tujuan ketiga kajian berkenaan ialah untuk mendapatkan nilai instrumen tersebut yang boleh dijadikan sebagai asas yang mengawasi hubungan antara orang asal dan kerajaan pada masa hadapan.

¹⁵ Anaya, 'Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights and Fundamental Freedoms of Indigenous People, Promotion and Protection of All Human Rights, Civil, Political, Economic, Social and Cultural Rights, Including the Right to Development, A/HRC/9/9', (11 August 2008). Kajian ini adalah untuk menjelaskan beberapa maklumat berkaitan pengoperasian norma hak asasi manusia seperti yang diperuntukan dalam DHOA dan juga instrumen undang-undang antarabangsa yang lain. Selain laporan ini, Anaya juga telah menjalankan kajian mengenai masyarakat Māori (A/HRC/18/35/Add.4) seperti yang dibincang lanjut dalam bab VI.

¹⁶ Special Rapporteur Mrs. Erica-Irene A. Daes, Prevention of Discrimination and Protection of Indigenous Peoples and Minorities, Indigenous Peoples and Their Relationship to Land (E/CN.4/Sub.2/2001/21). Kajian ini adalah berkaitan hubungan tanah adat dengan orang asal. Selain itu, kajian memperincikan lagi kepada aspek masalah tanah adat yang dihadapi oleh orang asal dan mencadangkan penyelesaian yang praktikal bagi masalah tanah adat ini.

¹⁷ Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples, Victoria Tauli Corpuz, Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples, A/HRC/27/52, 2014. Pelapor Khas PBB yang berasal dari Filipina ini dilantik pada 7 May 2014. Office of the High Commissioner for Human Rights United Nations, 2014, Nomination, Selection and Appointment of Mandate Holders, Appointments Made at the Organizational Meeting of the Council on 8 May 2014 Further to the Decision to Postpone Appointments Which Were Due to Be Made at the 25th Session of the Human Rights Council (3-28 March 2014), <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/HRC25.aspx>, (8 Februari 2014). Lihat Indigenous Peoples' International Centre for Policy Research and Education (TEBTEBBA), 2014, UN Appoints Special Rapporteur on Indigenous Peoples' Rights, <http://www.tebtebba.org/index.php/content/295-un-appoints-special-rapporteur-on-indigenous-peoples-rights>, (8 Februari 2014).

¹⁸ Chairperson-Rapporteur: Mr. Luis-Enrique Chávez (Peru), Report of the Working Group Established in Accordance with Commission on Human Rights Resolution 1995/32, Commission on Human Rights, Fifty-Sixth Session, E/CN.4/2000/84, para 43. Lihat Chairperson-Rapporteur: Mr. José Urrutia (Peru), Report of the Working Group Established in Accordance with Commission on Human Rights Resolution 1995/32, Commission on Human Rights, Fifty-Fifth Session, E/CN.4/1999/82, para 70. Perwakilan Pertubuhan Bukan Kerajaan orang asal iaitu Majlis Saami enggan untuk bertolak ansur sekiranya hak penentuan sendiri dalam perkara 3 Deraf DHOA tidak mendapat persetujuan. Lihat Chairperson-Rapporteur: Mr. Luis-Enrique Chávez (Peru), Report of the Working Group Established in Accordance with Commission on Human Rights Resolution 1995/32, Commission on Human Rights, Fifty-Sixth Session, E/CN.4/2000/84, para 44.

merupakan salah satu cabang utama di bawah undang-undang antarabangsa.¹⁹

Kupasan mengenai hak penentuan sendiri orang asal adalah penting selaras dengan perhatian Hannum,²⁰ yang menjelaskan bahawa isu hak orang asal merupakan isu hak asasi manusia yang serius dan wajar diberi perhatian.

Oleh yang demikian, hak penentuan sendiri wajar dijadikan sebagai konsep yang mendasari kajian ini. Konsep hak penentuan sendiri adalah selaras dengan inspirasi orang asal termasuklah Orang Asli di Malaysia yang menganggap hak berkenaan mengandungi peranan yang besar menjangkau dimensi politik dan undang-undang, malahan penting dalam memastikan keberkasaan hak mereka.

1.2 LATAR BELAKANG KAJIAN

Hak penentuan sendiri (*self-determination*) merupakan sebuah konsep yang telah lama wujud. Perkembangan hak penentuan sendiri bermula sebagai satu prinsip politik sejak zaman Greek dan Rom purba.²¹ Hak berkenaan berasal daripada perkataan *selbstbestimmungsrecht* dalam bahasa Jerman.²² Ekoran fenomena revolusi Amerika dan Perancis sekitar tahun 1700, hak penentuan sendiri terus diberi perhatian khususnya selepas berlaku penolakan dan bantahan terhadap kerajaan oleh rakyatnya kerana pemerintahan tersebut dianggap sebagai kuasa asing yang memerintah mereka.²³

¹⁹ Knop, *Diversity and Self-Determination in International Law*, Cambridge University Press, United Kingdom, 2004, hlm 37.

²⁰ Hannum, Hurst, New Development in Indigenous Rights, *Virginia Journal of International Law*, Vol. 28:649, 1987, hlm 650.

²¹ Tesfagiorgis, 'Self-Determination: Its Evolution and Practice by the United Nations and Its Application to the Case of Eritrea', (1987) 6 (75) *Wisconsin International Law Journal*, hlm 80. Lihat Umozurike, *Self-Determination in International Law*, Archon Book, United States of America, 1972, hlm 3. Lihat Iorns, 'Indigenous Peoples and Self-Determination: Challenging State Sovereignty', (1992) 24:199 *Case W. Res Journal of International Law*, hlm 239.

²² Umozurike, *Self-Determination in International Law*, hlm 6. Terma "*selbstbestimmungsrecht*" telah digunakan dalam satu resolusi London International Socialist Congress, 1896.

²³ Raic, *Statehood and the Law of Self-Determination*, Kluwer Law International, The Hague, 2002, hlm 173.

Lantaran itu, hak penentuan sendiri yang lahir daripada fahaman Marxisme dalam kelompok liberalisme²⁴ ini dipelopori oleh mantan Presiden Amerika Syarikat, Wilson. Hak berkenaan dikatakan berakar umbi di bawah aliran pemikiran politik demokrasi (*democratic political thought*) dalam konteks Revolusi Amerika dan Perancis.²⁵ Hak penentuan sendiri turut dianggap fundamental dalam pembentukan sebuah kerajaan yang memiliki kuasa sah kerana bersandarkan kepada persetujuan rakyat jelata.²⁶ Kenyataan ini selari dengan pandangan Sureda yang menjelaskan bahawa hak penentuan sendiri berpasak di bawah doktrin “kedaulatan popular” yang mengangkat kedudukan dan kehendak rakyat sebagai unsur utama bagi pembentukan sesebuah kerajaan.²⁷

Menurut Raic²⁸ dan Umozurike,²⁹ hak penentuan sendiri merupakan suatu prinsip yang bersandarkan kepada undang-undang semulajadi kerana mendokong prinsip ketuhanan dan semulajadi. Maka, idea yang diketengahkan ini menolak pemerintahan luar serta tidak menerima sebarang hak pemerintahan asing untuk

²⁴ Graham, 'Self-Determination for Indigenous Peoples after Kosovo: Translating Self-Determination "into Practice" and "into Peace"', (1999-2000) 6 (455) *ILSA Journal of International & Comparative Law*, hlm 455.

²⁵ Raic, *Statehood and the Law of Self-Determination*, Kluwer Law International, The Hague, 2002, hlm 178.

²⁶ Raic, *Statehood and the Law of Self-Determination*, hlm 175. Lihat juga Umozurike, *Self-Determination in International Law*, Archon Book, United States of America, 1972, hlm 9. Menurut Umozurike, idea-idea yang dicetuskan menerusi Revolusi Amerika ini terus diperjuangkan oleh Jefferson yang turut menolak kekuasaan kekejaman kuasa luar, membela kehendak rakyat dan terus berusaha untuk menobatkan hak penentuan sendiri dalam kalangan rakyat. Jeffereson merupakan tokoh pemimpin Revolusi Amerika dan idea beliau banyak dipengaruhi oleh ahli falsafah seperti Locke dan Burlamaqui.

²⁷ Sureda, *The Evolution of the Right of Self-Determination, a Study of United Nations Practice*, A. W. Sijthoff International Publishing Company, Netherlands, 1973, hlm 17-18. Menurut Sureda, hak penentuan sendiri adalah satu penolakan terhadap kezaliman oleh rejim yang angkuh seterusnya berusaha untuk menggantikan kuasa zalim dengan sesuatu yang lebih adil. Hak berkenaan mempunyai kaitan dengan prinsip yang dikenali sebagai pertukaran yang aman/damai. Prinsip pertukaran damai ini adalah implikasi daripada pemakaian prinsip kedaulatan popular yakni pemerintahan sesebuah wilayah akan bertukar dengan persetujuan rakyat.

²⁸ Raic, *Statehood and the Law of Self-Determination*, Kluwer Law International, The Hague, 2002, hlm 173.

²⁹ Umozurike, *Self-Determination in International Law*, Archon Book, United States of America, 1972, hlm 6.

menentukan nasib sesuatu masyarakat tanpa sebarang rundingan dan perbincangan.³⁰

Hal ini disebabkan oleh perkaitan peranan rakyat dalam pembentukan sesebuah kerajaan yang sah yang didasari oleh kehendak dan kemahuan rakyat dalam sesebuah negara berkenaan.³¹ Kehendak dan kemahuan rakyat ini berkembang dan memberi impak kepada undang-undang antarabangsa.

Setelah mengalami evolusi di atas, konsep hak penentuan sendiri diberi perhatian sehingga diterima dalam pelbagai instrumen undang-undang antarabangsa. Antaranya ialah Piagam Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB) yang mengiktiraf hak berkenaan melalui peruntukkan perkara 1(2)³² dibaca bersama perkara 55³³ piagam yang sama. Walaubagaimanapun, beberapa sarjana seperti Hannum,³⁴ Nawaz³⁵ dan Umoruzike³⁶ mempertikaikan bahawa maksud dan pengisian hak penentuan sendiri masih kabur.³⁷

³⁰ Raic, *Statehood and the Law of Self-Determination*, Kluwer Law International, The Hague, 2002, hlm 173. Penolakan ini termasuklah dari aspek penentuan status politik, budaya, sosial dan juga aktiviti ekonomi.

³¹ Raic, *Statehood and the Law of Self-Determination*, hlm 175 & 178. Prinsip hak penentuan sendiri turut mempunyai kaitan yang rapat dengan teori demokratik dan ia juga mirip dengan teori kedaulatan.

³² Perkara 1(2) Piagam Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu telah memperuntukkan seperti berikut: *To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace*. Hak penentuan sendiri yang ditekankan dalam Perkara 1(2) Piagam PBB ialah mengiktiraf hak kepada semua "orang" untuk membentuk hubungan baik antara negara. Di samping itu, perkara 55 menekankan unsur hak penentuan sendiri melaksanakan mandat dan peranan PBB untuk menjamin kestabilan dan keharmonian hubungan antara negara.

³³ Perkara 55 Piagam Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu telah memperuntukkan seperti berikut: *With a view to the creation of conditions of stability and well-being which are necessary for peaceful and friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, the United Nations shall promote: a) higher standards of living, full employment, and conditions of economic and social progress and development; b) solutions of international economic, social, health, and related problems; and international cultural and educational co-operation; and c) universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion*.

³⁴ Hannum, H, *Documents on Autonomy and Minority Rights*, Martinus Nijhoff Publishers, London, 1993, hlm 3. Hannum menyatakan bahawa hak penentuan sendiri tidak diberi perhatian dalam Deklarasi Sejagat Hak Asasi Manusia 1948. Lihat Hannum, H, *Autonomy, Sovereignty, and self-determination, The Accommodation of Conflicting Rights*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1990, hlm 33.

³⁵ Nawaz, 'The Meaning and Range of the Principle of Self-Determination', (1965) 8 *Duke Law Journal*, hlm 89. Nawaz membezakan penafsiran peruntukan piagam ini berdasarkan kepada tiga pendekatan utama iaitu peringkat *travaux preparatoires*, pandangan sarjana dan juga amalan di beberapa buah negara berkaitan dengan penerimaan dan pelaksanaan hak penentuan sendiri. Untuk

Selain itu, hak penentuan sendiri turut diperuntukkan dalam pelbagai instrumen undang-undang antarabangsa yang mengiktiraf hak semua orang. Antara instrumen undang-undang antarabangsa yang dimaksudkan ialah Deklarasi mengenai Pemberian Kemerdekaan kepada Negara Jajahan dan Rakyat 1514, 1960 (*Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples*),³⁸ Prinsip yang menjadi Panduan kepada Ahli untuk menentukan Samada Wujudnya Obligasi untuk memindahkan Maklumat yang diperuntukkan di bawah Perkara 73E, Piagam, Resolusi 1541 (*Principles Which Should Guide Members in Determining Whether or Not an Obligation Exist to Transmit the Information Called for under Article 73E of The Charter*)³⁹ dan Deklarasi Prinsip Undang-undang Antarabangsa mengenai Hubungan Mesra dan Kerjasama antara Negara menurut Piagam Bangsa-Bangsa Bersatu (selepas ini dirujuk sebagai Deklarasi Prinsip Undang-undang Antarabangsa

keterangan lanjut, sila rujuk Nawaz, 'The Meaning and Range of the Principle of Self-Determination', hlm 88-99.

³⁶ Umozurike, *Self-Determination in International Law*, Archon Book, United States of America, 1972, hlm 44. Lihat Iorns, 'Indigenous Peoples and Self-Determination: Challenging State Sovereignty', (1992) 24:199 *Case W. Res Journal of International Law*, hlm 245.

³⁷ Kekaburan tersebut mungkin berpunca daripada kecelaruan sewaktu penggubalan piagam dahulu di mana hak berkenaan tidak diperuntukan ketika deraf dibentangkan dalam *The Dumbarton Oaks Proposal for the Establishment of a General International Organization* sebaliknya peruntukan mengenai penentuan sendiri kemudiannya ditambah ketika Konferens di San Francisco pada tahun 1945. Dalam perdebatan mengenai hak penentuan sendiri dalam piagam PBB, ahli jawatankuasa mencadangkan pindaan daripada perkataan "*to strengthen international order on the basis of respect for the essential rights and equality of the states, and the people's right of self-determination*" kepada perkataan "*based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples*". Terdapat dua perkara yang menjadi punca kekeliruan iaitu (1) maksud "orang" di mana "orang" boleh ditafsirkan sebagai negara atau sebagai sekumpulan masyarakat dalam sesebuah negara, manakala (2) perkataan "*the peoples right to self-determination*" membuka ruang kepada campur tangan luar. Lihat Cristescu, *The Right to Self-Determination, Historical and Current Development on the Basis of United Nations Instruments*, E/CN.4/Sub.2/404/Rev.1, para 16-17. Di samping itu, Iorns melihat kekaburan dalam peruntukan hak tersebut apabila hak berkenaan boleh ditafsirkan secara luas atau sempit termasuklah pemisahan. Lihat Iorns, 'Indigenous Peoples and Self-Determination: Challenging State Sovereignty', hlm 248.

³⁸ Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, General Assembly Resolution 1514 (XV), 14 December 1960. Perenggan 2 memperuntukkan seperti berikut: "*All peoples have the right to self-determination; by virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development*". Lihat Pomerance, *Self-Determination in Law and Practice, the New Doctrine in the United Nations*, Martinus Nijhoff Publisher, The Hague, 1982, hlm 1.

³⁹ *Principles Which Should Guide Members in Determining Whether or Not an Obligation Exist to Transmit the Information Called For Under Article 73E of The Charter. Resolution 1541* diterima tiga hari selepas Deklarasi 1960 dengan 69 undian berbanding 2 undian yang tidak menyokong dan 21 yang tidak hadir. Lihat Hannum, *Documents on Autonomy and Minority Rights* Martinus Nijhoff Publishers, London, 1993, hlm 23.

mengenai Hubungan Mesra dan Kerjasama).⁴⁰ Namun, orang asal dikatakan bukan benefisiari kepada hak penentuan sendiri di bawah instrumen-instrumen berkenaan.

Orang asal juga dikatakan tidak berhak ke atas hak penentuan sendiri di bawah Waad Antarabangsa berkaitan Hak Sivil dan Politik (WAHSP), 1966 dan Waad Antarabangsa berkaitan Hak Sosial, Ekonomi dan Budaya (WAHSEB). Walaupun perkara 1, WAHSP mengiktirafkan hak penentuan sendiri kepada semua orang yang meliputi empat dimensi utama iaitu politik, sosial, ekonomi dan budaya, namun orang asal dikatakan bukan benefisiari hak tersebut kerana kekaburan definisi terma “orang”.⁴¹ Kupasan berkaitan isu ini dibincang lanjut dalam bab III.

Selain instrumen undang-undang antarabangsa, hak penentuan sendiri dan suara orang asal semakin mendapat perhatian dalam organisasi antarabangsa sehingga tertubuhnya Kumpulan Kerja Populasi Orang Asal (KKPOA) pada 1982. KKPOA telah ditubuhkan di bawah Resolusi Majlis Ekonomi dan Sosial (*Economic and Social Council Resolution*) 1982/34, yang diberikan kuasa kepada *Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities*.⁴² Mandat KKPOA ialah untuk menyemak semula perkembangan, kebajikan dan kebebasan asasi orang asal serta mengutamakan perjuangan untuk mewujudkan suatu piawaian antarabangsa bagi kelompok orang asal.⁴³ Untuk melaksanakan mandat ini, KKPOA melibatkan pelbagai peringkat peserta seperti wakil kerajaan, pertubuhan bukan kerajaan, orang asal dan pertubuhan yang mewakili mereka.⁴⁴ Berkonsepkan penyertaan terbuka, KKPOA

⁴⁰ Declaration on Principles of International Law Concerning Friendly Relations and Co-Operation among States in Accordance with the Charter of the United Nations, General Assembly Resolution 2625 (XXV), Annex, 25 UN GAOR, Supp. (No. 28), UN Doc. A/5217 of 24 Oktober 1970.

⁴¹ Thornberry, *Indigenous Peoples and Human Rights*, Manchester University Press, United Kingdom, 2002, hlm 126. Kupasan lanjut turut dibahaskan oleh Xanthaki, *Indigenous Rights and United Nations Standards, Self-Determination, Cultural and Land*, Cambridge University Press, New York, 2008, hlm 133.

⁴² Economic and Social Council Resolution 1982/34, E/Res/1982/34, Study of the Problem of Discrimination against Indigenous Populations, para 1.

⁴³ Mandate of the Working Group on Indigenous Populations, 2012, www.ohchr.org/EN/Issues/Ipeoples/pages/MandateWGIP.aspx, (8 Februari 2015).

⁴⁴ Lile, 'A New Era for Indigenous Peoples, the United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues', (2006) (2) *Journal of Indigenous Peoples Rights* No. 2/2006, hlm 14.